

Motion

1983/84:1540

Lars Ernestam
Stöd till Lesotho

Landet Lesotho spelar en nyckelroll i södra Afrika. Landet ligger helt inneslutet av Sydafrika och är beroende av den store grannen. Samtidigt vill Sydafrika tvinga Lesotho att släppa sitt mostånd mot apartheidpolitiken.

Lesotho är stort som Dalarna, har en befolkning på ca 1,5 miljoner människor och brukar räknas som ett av världens fattigaste länder. Som brittisk koloni hette landet Basotoland. Lesotho är en konstitutionell monarki.

Det ekonomiska och geografiska beroendet av Sydafrika präglar Lesotho. Nära hälften av landets arbetsföra befolkning får sin inkomst som gruvarbetare i Sydafrika. Inkomsterna från emigrantarbetarna är landets största inkomstkälla. Alla kommunikationer går via sydafrikanskt territorium.

Grundtanken i Sydafrikas apartheidpolitik är att raserna skall åtskiljas. Svarta och vita skall leva åtskilda. Som en yttersta tillämpning av apartheidpolitiken framstår bantustans – eller enligt sydafrikanerna "homelands". Denna politik innebär att alla svarta skall få nationalitet efter sin ursprungliga stamtillhörighet – även om de i generationer bott i storstadsområden. Ett antal ogästvänliga landsbygdsområden har satts av för bantustans. Till dessa deporteras svarta sydafrikaner. Hittills har ungefär 3,5 miljoner människor tvingats lämna sina hem och bosätta sig i bantustans. Eftersom få arbeten finns i bantustans tvingas männen – som berövats sitt sydafrikanska medborgarskap – att bli gästarbetare i Sydafrika. Familjerna splittras och rättslösheten ökar ytterligare.

Sydafrikas bantustanpolitik har misslyckats att nå internationellt erkännande. Inget av de bantustans som enligt Sydafrika nu blivit självständiga stater – Transkei, Ciskei, Venda och Bophuthatswana – har fått något som helst internationellt erkännande. Att nå ett sådant är avgörande för Sydafrika. Därmed skulle man kunna nå en utveckling då nästan alla svarta berövas sitt sydafrikanska medborgarskap, får medborgarskap och rösträtt i ett avlägset bantustan och utan rättigheter kan stanna som arbetskraft i Sydafrika. Ett internationellt erkännande av bantustans blir också ett erkännande av apartheidpolitiken.

Sydafrika hoppas att Lesotho skall bli den första fria stat som erkänner bantustanrepublikerna. Hittills har Lesotho stått emot och t. o. m. verbalt stött befrielse rörelsen ANC och fördömt apartheidpolitiken.

Sydafrika har på en rad sätt velat få Lesotho att ge upp. Det mest upprörande var attacken mot huvudstaden Maseru i december 1982. Då gick sydafrikanska kommandostyrkor in i Lesotho och dödade 42 personer som

påstods vara ANC-flyktingar från Sydafrika. Flera av de dödade var barn. Åtskilliga råkade bara tillfälligt bo i hus där tidigare ANC-anhängare bott.

Lesotho har tullunion med Sydafrika. Sydafrika håller dock som en påtryckning mot Lesotho inne tullinkomster. Vid åtskilliga tillfällen har Sydafrika fördröjt transporter till Lesotho.

Det största hotet är dock att Sydafrika skickar hem de gruvarbetare som på ett så centralt sätt bidrar till Lesothos ekonomi.

Lesotho är genom sin utsatta ställning en internationell angelägenhet.

Det är därför glädjande att biståndsanslaget till Lesotho räknas upp i årets budget. Likaså att anslag ges till det regionala samarbetet mellan de s. k. frontstaterna – bl. a. Lesotho – SADCC.

Tidigare har Lesothos inrikespolitiska utveckling varit ett hinder för bistånd. Den nuvarande premiärministern ogiltigförklarade valet och de nuvarande parlamentet – som har flera partier och debattfrihet – är nominerat, inte valt. Processen för att genomföra ett val i början av nästa år har nu startat. De demokratiska förhållandena i Lesotho är bättre än i de flesta andra av våra biståndsländer.

Fortsatt ökning av biståndet till Lesotho är därför angeläget. F. n. finns dock knappast de administrativa resurserna att öka biståndet utöver vad regeringen föreslagit. Det är dock glädjande att SIDA nu öppnar ett biståndskontor i Lesotho.

Vad som i första hand vore angeläget är en politisk markering av att omvärlden inte kommer att acceptera upptrappade ekonomiska påtryckningar – t. ex. om gruvarbetarna sänds hem – mot Lesotho. På samma sätt som Berlin en gång hölls vid liv av en massiv luftbro, bör sydafrikanska sanktioner mot Lesotho mötas med massivt ekonomiskt stöd från en rad fria stater.

I första hand bör regeringen ta upp frågan om en biståndsutfästelse eller en stödfond för Lesotho med övriga nordiska länder. Sverige bör dock oavsett hur sådana samtal utfaller vara berett att sätta av medel – lämpligast i form av en beredskapsfond – att utnyttjas om Lesotho utsätts för hårdhänt yttre ekonomiskt tryck.

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om beredskapsfond för Lesotho.

Stockholm den 25 januari 1984

LARS ERNESTAM (fp)